

Leven, sterven, zijn

– Antonio Girardi

Een is de macht van alle dingen; als dat Ene er niet was, zou er niets bestaan, noch intelligentie noch de dageraad van het leven, noch universeel leven. Datgene wat boven leven staat is de oorzaak van leven; de activiteit van leven, die alle dingen is, is niet de eerste, maar die eerste is de bron waaruit hij voortkomt. (Plotinus)

Ik zie de paden van liederen die continenten en eeuwen omvatten; mensen die sporen van liederen achtergelaten hebben (waarvan wij van tijd tot tijd de echo horen) waarheen zij ook gegaan zijn; en die sporen moeten ons terugleiden in tijd en ruimte naar een kuil... waar de eerste mens... zijn mond opende en het eerste vers van het wereldlied uitschreeuwde: ik ben. (Bruce Chatwin)

Antonio Girardi is voorzitter van de Italiaanse afdeling van de Theosophical Society.

De sterrenhemel op een rustige nacht suggereert de diepte van de sterrenruimte en onze realiteit als mensen krijgt om zo te zeggen een andere dimensie in het zicht van de grandeur en de schoonheid die ons overheersen. Een soortgelijke ervaring kan ons van aangezicht tot aangezicht frapperen met het piepkleine dat dag na dag nieuwe dimensies en nieuwe mogelijkheden van materie ontsluit.

Maar het hele universum roept van binnenuit trillingen op van schoonheid en harmonie die voorbij emoties gaan; er zit dichtkunst in het kijken naar de hemel op een zomernacht en er zit sereniteit in het beseffen tot welke hoogte materie ons wezen steunt door een bijna oneindige reeks vitale intelligente processen. De wetenschap zelf ontdekt elke dag steeds uitgestrektere en steeds complexere aspecten van de wereld en komt steeds dichterbij visies van de wereld die typisch zijn voor esoterie en mystiek. Als gevolg daarvan wordt de benadering van nieuwe dimensies die zo gevarieerd en rijk zijn in zekere zin steeds legitiemer.

Een van de mooiste passages van de *Bhagavad Gita* is de dialoog tussen

Krishna en Arjuna over realisatie volgens de Sankhya: *'Je moet weten dat Dat waarvan het universum geheel doortrokken is, onverwoestbaar is en dat niemand kan vernietigen wat eeuwigdurend is'* (II,17). En verder:

'De dood is onontkoombaar voor de levenden, geboorte is onontkoombaar voor de doden' (II,27). In het licht van Vedanta is Atman of het ZELF het noumenon dat in ons is, en is identiek met DAT – met Brahman. *'U bent dat'* is de bekendste stelregel van de Vedanta en de Upanishads.

Waar wij de waarde van de talloze uitweidingen die er bestaan erkennen, kan er geen volkomen bevrediging zijn op het gebied van kennis en beschrijving alleen. Het heilige past niet in tijd, denken of worden. Maar als het verleden en de toekomst binnen het kader vallen van de tijd, stelt het heden ons in staat een intiemere verbinding aan te gaan met zijn. In het 'hier en nu' bestaan leven en dood naast elkaar in één verenigd geheel en is observatie geen apart feit. In een 'realiteit' die gekenmerkt wordt door de schijnbare verandering van dingen zijn de wonderen van liefde en van schoonheid dan mogelijk. De lange reeks 'inventarissen' en beschrijvingen van de wereld wijkt voor de stilte. Tijd, dood en andere realiteiten conditioneren niet het wezen dat 'is'.

De weg van het hart

Gedurende de hele historie hebben gebeurtenissen aan de ene kant de grote kracht van zelfzucht, angst en onwetendheid aangetoond en aan de andere kant de voortdurende aanwezigheid van een wijsheid die zichzelf heeft uitgedrukt, zowel in de ijelere vormen van de dichtkunst en de filosofie, als in het dagelijks leven.

Die wijsheid, belichaamd door bekende of naamloze individuen, bevat diepe kennis, in verschillende culturen uitgedrukt in verschillende vormen. Maar het is altijd een uitdrukking van dat ondefinieerbare iets wat verenigt en wat altijd de mensheid gekarakteriseerd heeft. Toch heeft Jiddu Krishnamurti het feit benadrukt dat de mensheid gedurende de laatste millennia psychologisch geen significante stap voorwaarts gezet heeft op de weg naar begrijpen en eenheid. Het 'Leitmotif' van Krishnamurti's leringen heeft een diepe betekenis, namelijk de bevestiging dat kennis, beschouwd als 'accumulatie', slecht is voor menselijke vooruitgang en één van de grootste obstakels voor het bloeien van ware kennis. Maar Krishnamurti's bevestiging staat niet alleen. Bewustzijn in de mens moet leiden tot het 'liquideren van de bekende wereld'. Dit is beter dan doorgaan als een complex geheel van gecodificeerde (tot wet gemaakte) kennis. Wanneer kennis beschouwd wordt als een werkhypothese, om de gevolgen ervan te evalueren, lijkt het dat er aan de wortel daarvan een filosofie ligt die nogal lijkt op die van oorspronkelijk boeddhisme. Onze 'realiteit' is niet-permanent en illusoir. Lijden wordt veroorzaakt door begeerte. Bevrijding van begeerte betekent bevrijding van lijden – er bestaat geen 'zelf' dat afgescheiden is van de persoonlijkheid, of wij kunnen zeggen dat de scheiding van het onderwerp dat observeert en het ding dat geobserveerd wordt de hoofdoorzaak is van zinsbegoocheling.

Maar op de achtergrond van de boodschap van Krishnamurti bestaat er ook permanent een unitaire staat van weten die tevoorschijn komt wanneer men zichzelf bevrijdt van de gekende

wereld. Hij kiest er bewust voor om die staat niet te definiëren, maar vooral door zijn dichterlijke welsprekendheid geeft hij een glimp van het licht dat bestaat achter de deur van zintuiglijke waarneming, die beperkt is. Het zijn vooral zijn toespraken als jongeman als ook zijn Journal en Notebook die dit met grote kracht en diepgang uitdrukken. In zijn aantekeningen van 20 september 1973 schrijft Krishnamurti: *‘De wereld om u heen is gefragmenteerd en u bent dat ook, en de uitdrukking ervan is conflict, verwarring en misère; u bent de wereld en de wereld bent u. Geestelijke gezondheid is een leven vol actie leiden zonder conflict. Actie en idee zijn tegenstrijdig. Zien is het doen; niet eerst ideatie en actie volgens de conclusie. Dit leidt tot conflict. De analist is zelf het geanalyseerde. Wanneer de analist zichzelf afscheidt als iets anders dan het geanalyseerde, baart hij conflict en conflict is het gebied van de onbalans. De observeerder is het geobserveerde en daarin ligt gezond verstand, het geheel, en samen met het heilige komt liefde’* (Journal, p.21).

Maar wat moeten wij in dat geval met alle kennis die verzameld is door de mensheid in de loop van haar geschiedenis? Er kan slechts een tweevoudig antwoord op zijn: aan de ene kant moet kennis in concrete vorm bewaard, onder ogen gezien en diepgaand onderzocht worden, in al haar rijkdom. Aan de andere kant moet diezelfde kennis, die dient om de muren van onze onwetendheid af te breken, psychologisch achtergelaten worden om verstoring van de vrijheid van onderzoek, die ons als enige tot volledige kennis kan brengen, te vermijden.

De speciale eigenschap van de mens is zijn intuïtie van waarheid, van zijn. De mens is in staat om tegelijkertijd te

begrijpen dat talen begrip inperken en toch het communicatiemiddel zijn. Een idee, een dichterlijke impuls, een traditie wordt aan anderen overgebracht door taal en dus kan die taal geen waarheid zijn, zelfs als hij dat zou suggereren, er een glimp van geven of die oproepen. Toen Pilatus aan Jezus vroeg wat waarheid is, gaf Jezus geen antwoord, daar hij zich ervan bewust was dat men de waarheid niet in woorden kan vatten.

Dit aspect van de menselijke dimensie ontsluit een soort intrinsieke grootheid: in feite slagen de mysticus, de dichter en de mens die in staat tot dromen en niet alleen tot verbeelding is, er niettemin in, zelfs middels het woord, een brandende dorst naar liefde en eenheid over te brengen die zich uitstrekt naar het al.

Jalal ud-Din Rumi schreef: *‘Reinig uzelf van de attributen van het “ik”, om uw eigen zuivere essentie te overdenken en denk in uw hart na over alle wetenschappen van de profeten, zonder boeken, leraren, meesters. Het boek van de soefi’s bestaat niet uit inkt en letters, het bestaat alleen uit een hart dat zo zuiver is als sneeuw.’*

Deze woorden van Rumi zijn niet zo verschillend van die van Krishnamurti. Een aantal millennia eerder beschreef de *Bhagavad Gita* de prachtige dialogen tussen Krishna en zijn favoriete discipel Ardjuna: *‘Hij die inziet dat elke handeling in gang wordt gezet door de schepping, terwijl het Zelf niet handelt, ziet de werkelijkheid.’* Wanneer we een grote sprong voorwaarts in de tijd maken, komen wij bij de ontroerende pagina’s van *De Stem van de Stilte*, zoals ‘vertaald’ door Helena Petrovna Blavatsky: *‘Onttrek u aan de waarneming van alle uiterlijke voorwerpen en beelden. Weerhoud innerlijke voorstel-*

lingen, opdat zij niet een duistere schaduw op uw zielelicht werpen.’(86)

Zo is ieder mens een soort ‘punt’, geplaatst in een ‘netwerk’ dat in verscheidene dimensies ronddraait om zijn as. Ieder drukt in ruimte en tijd een totaal van waarden en situaties uit die hem ertoe brengt zich te gedragen als een toneelspeler die een bepaalde rol speelt op een toneel dat min of meer verlicht is.

Het is heel belangrijk te trachten zich hiervan bewust te zijn om de oorzaken van de verdeeldheid te begrijpen die onze onwetendheid voeden. Kennis van de tradities die ons dagelijks leven beïnvloeden is een belangrijk element bij het bepalen van onze existentiële situatie en het beseffen van onze persoonlijke positie als een ‘punt in het netwerk’. Maar als wij vast blijven zitten op dat ‘punt’, als wij er niet in slagen daar voorbij te komen, kunnen wij nooit komen bij een holistisch begrijpen van het leven.

Daarom moeten wij dus dit ‘punt’ psychologisch verlaten. Daartoe moeten wij het pad van het hart volgen, dat ons leert de middenweg te volgen, vertrouwen te hebben in de eeuwige goedheid van alle dingen en moeten wij de verscheidene gebeurtenissen in het leven met sereniteit en hartstocht onder ogen te zien.

Bernardino de Boca schrijft poëtisch: *‘Ieder van ons heeft een toverliet. Het is een resonerende spiegel die het kwaad afweert en het goede aantrekt. Die toverliet is onze ziel. Maar het is onontbeerlijk te weten dat wij een ziel zijn die meetrilt in harmonie met het leven, in het heden, gespeend van illusie van enige soort.’*

Aldus is het de weg van het hart die ons in contact brengt met de dromen die het leven aan ons heeft toevertrouwd, als een zuivere expressie van

ons wezen. Het is een weg van evenwicht die de geest en de emoties gebruikt om rede en gevoelens te ontwikkelen. De essentie ervan wordt voorgesteld door de vier zuivere vuren van de boeddhistische traditie: sympathie, liefde, mededogen en neutraliteit. Maar aangezien de liefde een universeel karakter heeft, is het goed om er een paar extra opmerkingen over te maken.

Het bewustzijn van de Bodhisattva

Liefde is zeker alom aanwezig, aangezien wij het op ieder niveau aantreffen. Als wij kijken naar de zevenvoudige samenstelling die kenmerkend is voor de theosofische benadering, met zijn onderverdeling van de menselijke werkelijkheid in de verschillende gebieden, zien wij het volgende: aan de ene kant kunnen wij ons de mogelijkheid voorstellen dat een universele en algemeen makende kracht zoals liefde de nuances en kleuren aan kan nemen die typerend zijn voor ieder gebied.

Aan de andere kant kan liefde de kracht zijn die de menselijke bewustzijnsgebieden materialiseert door rechtstreeks het eindige en het oneindige te associëren. Dit geeft de mens de mogelijkheid om eeuwigheid in tijd te vinden, waarbij hij dezelfde kracht en dezelfde waardigheid geeft aan zijn en niet-zijn.

Onze bespiegeling over liefde moet ook rekening houden met tenminste twee belangrijke beweringen die we vinden in ‘De Zeven Poorten’, gedrukt onder de algemene titel *De Stem van de Stilte*: *‘Alles is onbestendig in de mens behalve de zuivere, heldere essentie van Alaya. De mens is er de kristallen straal van; een bundel licht, smetteloos van binnen, een soort van lemen stof aan de lagere buitenkant. Die bundel is uw*

levensgids en uw ware Zelf, de Wachter en de stille Denker... (250)

De tweede wijst op de realisatie van een Bodhisattva: *'Weet, dat de stroom van bovenmenselijke kennis en de Deva-wijsheid die u hebt verworven, uit uzelf, het kanaal van Alaya, moet worden uitgegoten in een andere bedding.* (289)

Weet, Narjol van het Verborgene Pad, dat het reine, frisse water hiervan moet worden gebruikt om de bittere golven van de Oceaan zoeter te maken – die machtige zee van leed, gevormd uit de tranen van de mensen. (290)

Helaas! Wanneer u eenmaal bent geworden als de vaste ster in de hoogste hemel, moet dat heldere hemellichaam vanuit de diepten van de ruimte stralen voor allen – behalve voor zichzelf; geef licht aan allen, maar ontnem het niemand. (291)

Helaas! Wanneer u eenmaal bent geworden als de zuivere sneeuw in de bergdalen, koud en hardvochtig om aan te raken, maar warm en beschermend voor het zaad dat diep onder haar boezem slaapt – dan moet die sneeuw de bijtende vorst, de noordenwinden opvangen, en zo voor hun scherpe en wrede tanden de aarde behoeden die de beloofde oogst bevat, de oogst die de hongeringen zal voeden. (292)

Liefde is meditatie

Meditatie over liefde leidt ons tot echt begrijpen van leven en dood. Plato parafraserend: zo lang liefde beschouwd wordt als een vervanger van armoede en behoefte, is het waarschijnlijk dat de menselijke logica gehecht zal blijven aan een concept van steeds meer willen hebben en consumeren. Als daarentegen de mens erin slaagt zijn denkvermogen 'leeg te maken' van alle conditionering en

dogma's en zichzelf in vol vertrouwen opent voor meditatie over Zijn, dan zal het mogelijk zijn dat liefde bloeit en uitbot in ons leven – een waarlijk innerlijke revolutie.

Op die manier kunnen de voertuigen (lichaam, emoties en gedachten) open gaan voor de instroming van het innerlijk licht dat de weg verlicht en de Eenheid van Leven aanwijst als de wortel van universele broederschap zonder onderscheid. Moreel gedrag (dharma) zal dan niet langer van buitenaf worden opgelegd op basis van autoriteit, maar zal, aan de andere kant, geïdentificeerd worden met respect voor het leven zelf in zijn essentie.

Krishnamurti schreef:

Liefde... was overal, zo gewoon dat je haar onder een dood blad of in die jasmijn naast het oude verzakkende huis kon vinden. Maar iedereen was bezig, in beslag genomen en afwezig. Ze was er en ze vervulde je hart, je geest en de hemel; ze bleef en zou je nooit verlaten. Alleen moest je wel aan alles ontsterven, zonder wortels zijn, zonder een traan. Dan zou ze tot je komen, als je geluk had en voorgoed zou ophouden haar smekend, hoopvol en in tranen achterna te lopen...

Het opbloeien van meditatie is goedheid... Ze bloeit alleen in vrijheid en na het wegvallen van dat wat is. Zonder vrijheid is er geen zelfkennis en zonder zelfkennis is er geen meditatie. Het denken is altijd onbeduidend en oppervlakkig, hoe ver het ook op zoek naar kennis kan gaan. Het verkrijgen en verbreden van kennis is geen meditatie. Ze bloeit alleen als je vrij bent van het bekende en kwijnt weg in het bekende.

(Krishnamurti over Krishnamurti, p.192/3)

Uit: *The Theosophist*, februari 2006
Vertaling: A.M.I.